

12. Конев В. А. Культура и архитектура педагогического пространства // Вопросы философии. — 1996. — № 10. — С. 46–58.
13. Кремянский В. И. Методологические проблемы системного подхода к информации. — М.: Наука, 1977. — 228 с.
14. Крушанов А. А. К вопросу о природе управления // Информация и управление / Отв. ред. Л. Г. Антипенко, В. И. Кремянский. — М.: Наука, 1987.
15. Леви-Строс К. Печальные тропики. — М., 1984.
16. Лотман Ю. М. Мозг — текст — культура — искусственный интеллект // Семиотика и информатика. — М.: ВИНТИ, 1981. — Вып. 17.
17. Феденко Л. Н. Социально-педагогические условия развития муниципальной образовательной системы: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. — Оренбург, 1996. — 18 с.
18. Философский энциклопедический словарь. — М.: ИНФРА-М, 2002. — 576 с.

Віктор БЕРЕКА

СТУДАКТИВНЕ ЗАНЯТТЯ — ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ

Розкрито особливості студактивного заняття в навчально-виховному процесі магістратури при підготовці майбутніх менеджерів освіти.

XXI століття є століттям новітніх інформаційних технологій, які стрімко входять в освіту. Молодь більш вільна і самостійна в своїх вчинках і судженнях; триває інтенсивний процес становлення ринкових стандартів поведінки магістрантів (економічна незалежність дій, підприємливість, здатність до ризику); вона отримала свободу політичних і громадянських переконань, віросповідання, вибору, тому навчати таку молодь за старими технологіями — це вчорашній день. Разом з тим досі підготовка «нового» магістранта в багатьох випадках залишається старою. В цьому криється причина того, що він не хоче навчатися.

Останніми роками проблема підготовки спеціалістів за високими педагогічними технологіями, які розгортаються через найновіші досягнення науки, мовні стратегії, систему дискурсу, використання інформаційних систем відображена в психологічній і педагогічній літературі. Їм присвячено наукові доробки В. П. Андрущенка, О. С. Падалки, А. С. Нісімчука, О. В. Скрипченка, І. О. Смолюка, В. М. Олексенка, О. Т. Шпака та ін. [1; 2; 3; 4].

Вчені висвітлюють перебіг Болонського процесу, вплив інформаційних і телекомунікаційних інновацій, розкривають різноманітні проблеми виховання, пропонують ефективні шляхи підготовки спеціалістів. Проте результатів цих педагогічних досліджень поки що не відображено в підручниках і навчальних посібниках з педагогічних технологій, в яких по суті немає понять «високі педагогічні технології», «студактивне заняття».

Мета статті — розкрити особливості студактивного заняття при підготовці майбутніх менеджерів освіти.

Розвиток науки загалом і управлінської зокрема безпосередньо залежить від раціонально організованої підготовки магістрантів до життя і роботи в якості менеджера освіти. Проблеми навчання і виховання особистості, її професійне зростання, творча ініціатива й активність дістають принципово нове розв'язання на студактивному занятті, де магістрант навчається здобувати знання і вміло користуватися ними, враховуючи найновіші досягнення науки. Технологія проведення студактивних занять належить до високих педагогічних технологій. Їхню структуру розкрито в «Енциклопедичному словнику з дистанційного навчання» В. Олексенка.

Наука дедалі органічніше входить у навчальний процес навчального закладу й на нинішньому етапі розвитку суспільних відносин перетворюється на безпосередню продуктивну силу. Принцип науковості виражає професійну діяльність викладача і магістранта, яка передбачає систематичне використання наукових повідомлень. Це надає нового характеру підготовці майбутніх менеджерів освіти. Сучасний характер підготовки до управлінської діяльності забезпечує студактивне заняття.

Переваги студактивного заняття:

1. Магістранти самостійно навчаються здобувати знання і користуватися ними так, що розвиваються творчість, інтелектуальні здібності, талант кожного, підвищується індивідуальне логічне мислення.

2. Магістранти засвоюють знання згідно зі своїм інтелектуальним рівнем, що дає можливість виявити обдаровану особистість і вести з нею наукову роботу.

3. Є можливість для викладача і магістранта оперативно отримати зворотну інформацію про стан засвоєння навчального матеріалу кожним магістрантом і зробити відповідну корекцію в навчанні.

4. Процес виховання базується на формуванні інтелектуальної гуманної особистості, активного свідомого громадянина незалежної держави, розвитку позитивних загальнолюдських якостей, адаптації в суспільному житті, творчих здібностей та ін.

Коли магістранти, одержавши завдання, дотримуються даного слова, підтверджуючи його діями, це вказує на те, що в них формуються почуття відповідальності, вміння володіти собою, поводитись розумно, виконувати свій обов'язок. І це допоможе майбутньому менеджеру освіти бути висококваліфікованим спеціалістом, вистояти, повірити в те, що сенс життя не тільки в розкоші та споживанні, що улюблена робота забезпечує щастя. Студактивне заняття передбачає свободу дій, де свобода трактується передусім як відповідальність. Технологія такого заняття не допускає байдужості, ідейної порожнечі, лінощів. Використання досягнень сучасної науки і техніки реалізується на студактивних заняттях через: технічні засоби навчання, комп'ютерну техніку; структуру занять під рубриками «Пульт науки», «Наука — скарбниця дорогоцінних досягнень загальнолюдського розуму», «Сьогодні наука в теорії, а завтра — в практичній діяльності»; Інтернет; оформлення папки чи слайду під назвою «У блокнот управління», куди заносяться не тільки управлінські новини, а й цікаві факти менеджменту освіти.

Наші дослідження підтвердили, що позитивне ставлення до навчання формуються внаслідок щоденної праці магістранта. Завдання викладача — допомогти зняти негативне емоційне напруження, що виникло внаслідок зустрічі магістранта з труднощами у вивченні тієї чи іншої теми, сконцентрувати його увагу на пошуках шляхів розв'язання завдання. Магістрант формує динамічний стереотип навчання щодня, якщо складніші завдання, то більше радості від самостійного їх виконання, від уміння користуватися знаннями, розуміння їх значущості для всебічного розвитку особистості.

Високоєфективною формою залучення магістрантів до навчальної праці є магістерська мікро група. У процесі спільної навчальної праці в мікро групі магістранти навчаються цінувати одне одного, в них виникає потреба в доброзичливих взаєминах, виховується відповідальність, народжується почуття лідерства, колективізму, творчості, активності, ініціативи, культури, виявляється цінність особистості як громадянина, що необхідне у професійній діяльності. Нині обсяг потрібних для людини знань швидко зростає. Це зумовлено самим життям, насамперед взаємовідносинами людей. Студактивне заняття прищеплює вміння самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватись у швидкому потоці інформації, вимірювати свої навчальні досягнення порівняно з одногрупниками.

Розвиткові науки властивий комунікативний характер: на кожному історичному етапі вона узагальнює набуті досягнення, які поповнюють нову систему знання в переосмисленому й уточненому вигляді.

Серед проблем функціонального спілкування одна з найскладніших й найтонших — спілкування магістранта і викладача. У мові виявляються такі важливі якості викладача, як педагогічний такт, вимогливість, витримка, щирість у стосунках з магістрантами, здатність розпалити жагу до знань, розбудити думку, активізувати діяльність, творчо мислити тощо. Часто буває так, що нечітко сформульоване запитання, невдалий вибір звернення, зайва мовна категоричність, використання імперативних мовних засобів призводить до непорозуміння і навіть конфліктів, яких можна було б уникнути, якби викладач краще володів мовою, знав її невичерпні лексичні, словотворчі та синтаксичні можливості.

Спілкування виявляє духовний і науковий потенціал викладача, його професійну придатність. Комунікація на студактивному занятті, акумулюючи активну працю, робить

навчання радісним, ліквідує перевантаження не скороченням програми, а новим типом взаємовідносин викладача з магістрантом, поєднує освіту й самоосвіту.

Кожен магістрант — це неповторна особистість. Наші дослідження технологій проведення студактивних занять підтвердили такі результативні напрями впливу на магістрантів:

- розвивати прагнення бути свідомим громадянином України, її патріотом, господарем, сприяти побудові демократичної держави згідно з законом, мати гнучкий світогляд, моральну само завершеність, соціальну відповідальність;
- сприяти розкриттю творчого й духовного потенціалу, спонукати магістрантів до активізації процесу самонізнання та само творення;
- враховувати мобільність магістерських взаємин. Кожен магістрант повинен уміти керувати (для цього він має побувати на «керівній посаді») і підкорятися, тобто бути підлеглим;
- приділяти пильну увагу інтонації, тактовності, доброзичливості критичним зауваженням;
- формувати стійкий інтерес до управлінської діяльності, прагнення до постійного самовдосконалення, вміння працювати;
- генерувати ширість, довір'я, повагу, вихованість, уміння висловлюватися на людях і слухати інших;
- систематично вводити естетичні компоненти в особистісні стосунки — виробляти гармонію почуття і розуму, формувати навички та звички культурної поведінки, виховувати естетичну насолоду у сприйнятті мистецтва, музики, природи тощо;
- об'єктивно застосовувати продуману систему кредитно-модульного оцінювання знань.

Технологія проведення студактивних занять спрямована на забезпечення співвідношення фактів і висновків, потрібних узагальнень, піднесення творчого рівня навчання до практичної реалізації через продумане запитання, аналіз, синтез завдання, зв'язок з іншими предметами, досягненнями науки, професією. Розвиток пізнавальних можливостей магістрантів залежить від характеру навчання. Магістранти привчені до того, щоб могли самостійно досягти поставленої мети, реалізувати принципи навчання, звикнути до самостійного, чіткого, послідовного викладу теоретичного матеріалу, оцінити зміст складеного завдання, якість відповіді одnogрупника, ставити дидактичний діагноз у кожному конкретному випадку, проектувати якість власних знань, виконувати обов'язки викладача, керівника. Поле такої діяльності забезпечує студактивне заняття.

Студактивне заняття ґрунтується на поєднанні високої технології навчання і практичної професійної діяльності. Протягом усіх років навчання в магістратурі магістрант готується до життя в трудовому колективі, до роботи за спеціальністю менеджера освіти. Що раніше ми навчимо самостійно працювати особистість, то більш професійною буде її самостійна діяльність. Саме тому в навчальний процес доцільно ввести спецкурс «Опанування навичками самоосвіти».

Технологія студактивного заняття забезпечує досвід взаємозв'язків з одnogрупниками наближених до управлінської діяльності. Для формування практичних стосунків магістранта з учасниками навчально-виховного процесу на студактивному занятті організовано так, що магістранти виступають у ролі керівника, лідера. Це дає змогу магістранту зрозуміти свої права і обов'язки, формувати уміння і навички контактувати з людьми, організовувати свою працю, добиватися виконання своєї вказівки доброзичливо, гуманно.

Висока педагогічна технологія полягає в тому, щоб магістрант не відчував, ніби його хтось веде, підштовхує вперед до конкурентноздатності на ринку праці. Він — самостійна духовна сила, сам прагне управлінської роботи, високого заробітку. В умовах ринкових відносин на це має більше шансів компетентний спеціаліст, ерудована, освічена та вихована людина.

Нами виділено деякі загальні напрями та єдині типові прийоми підходу до магістрантів: виявлення світлих добрих почуттів, уваги, турботи і щирості; знання правил мовного етикету і обов'язкове їх дотримання в найскладніших ситуаціях спілкування; довір'я, моральна підтримка і зміцнення віри у власні сили.

Дуже важливо розбудити у магістранта віру в свої сили, почуття власної гідності, запалити бажання піднести свій авторитет, залучити магістранта до активної діяльності, яка б розвивала його інтелект, інтереси, здібності, відповідальність, виконання обов'язку самоосвіти, пізнавальних здібностей, зосередженості, зібраності, творчості тощо.

Висока педагогічна технологія пропонує «зелену вулицю» думкам магістранта за кожною темою, де згідно з навчальною програмою разом з навчальною програмою разом з реальними запитамі магістранта розширюється база спілкування. Проблема спільна — вивчення теми, тому й розв'язання її тільки спільне, сміливо використовувати методичну ініціативу магістранта. Це і означає вивчати індивідуальні особливості кожного, пробудити активність, самостійність, власне творче «Я», навчити магістранта працювати, здійснювати самоаналіз, знайти себе, щоб нікого не копіювати.

Студактивні заняття передбачають використання інформаційних систем. Застосування інформаційних систем поліпшує підготовку майбутніх менеджерів освіти, допомагає магістрантам адаптуватись у новому інформаційному суспільстві. Завдяки використанню інформаційних ресурсів, всесвітньої інформаційної комп'ютерної та локальних мереж, сучасної комп'ютерної техніки, сучасних засобів зв'язку, програмних засобів поліпшується підготовка менеджерів освіти.

Бездоганні знання предмета мають бути підкріплені опануванням сучасними технічними засобами. Особливо важливо упровадити до навчального процесу інформаційні технології, підготувати магістрантів до швидкого сприйняття та оброблення значних обсягів інформації, озброїти сучасними засобами й технологіями роботи. Розвиток інформаційних технологій у поєднанні з новими програмно-педагогічними засобами дає змогу перейти до створення і практичного застосування сучасних систем адаптивного навчання.

Високий професіоналізм, мовна підготовка, знання комп'ютера, реалістичний світогляд і моральні якості людини справедливо розглядаються нині як фундаментальні чинники прогресу. Враховуючи те, що вони виховуються через освіту, вона поступово, але все потужніше виходить на передові позиції. Внесок до освіти — це внесок до розвитку людини, а відповідно — до розвитку суспільства, яке рухається в майбутнє дещо інакше, аніж сто років тому. Освіта і наука — це той ресурс, ті стратегічні точки зростання на яких повинні концентруватися державні воля й енергія. Засвоїти і використати цей ресурс на благо народу — наше історичне покликання [1, 13].

Отже можна зробити висновки:

- застосування в навчально-виховному процесі сучасних досягнень науки полягає в тому, що вони слугують засобом взаємо детермінації технологій професійних дій з логікою професійного мислення, зобов'язують викладача вдосконалювати технологію проведення занять;

- нормалізація мовного спілкування між викладачем і магістрантом визначається майстерністю спілкування через знання й здобування знань шляхом спілкування, прищеплення навичок комунікації, формування стійкого інтересу до опанування знаннями, прагнення добиватися вдосконалення та поглиблення їх для практичної реалізації в стосунках, наближених до управлінської діяльності;

- свідоме та обґрунтоване використання інформаційних систем поліпшує підготовку майбутніх менеджерів освіти, робить навчально-виховний процес шляхом, яким іде магістрант, від відтворювального рівня застосування знань до творчого самостійного рівня їх здобуття, допомагає адаптуватись в інформаційному суспільстві;

- формування професійно-творчих особистісно-індивідуальних якостей магістрантів, зумовлене індивідуалізацією навчання, культурою навчально-виховної діяльності, самостійністю, потребою досягнення мети здійснюється через студактивне заняття, на якому активність особистості в процесі пізнання демонструється на кожному етапі, де процес засвоєння знань і опанування прийомів фахової діяльності свідомий і окреслений новою теоретичною та практичною самостійністю.

Перспективою подальших розвідок у цьому напрямі є систематизація результатів досліджень і розроблення концептуальної основи створення високих педагогічних технологій та впровадження їх до навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. — К.: Знання України, 2005. — 804 с.
2. Падалка О. С., Нісімчук А. С., Смолюк І. О., Шпак О. Т. Педагогічні технології: Навчальний посібник для вузів. — К.: Українська енциклопедія ім. М.П.Бажана, 1995. — 253 с.
3. Олексенко В. М. Інноваційні підходи в організації навчальної діяльності майбутніх інженерів // Теорія і практика управління соціальними системами. — Харків: НТУ «ХПІ», 2005. — № 3.
4. Скрипченко О. В., Падалка О. С., Скрипченко Л. О. Психолого-педагогічні основи навчання. — К.: Український центр духовної культури, 2003. — 328 с.
5. Олексенко В. М. Енциклопедичний словник з дистанційного навчання. — Харків, 2004. — 164 с.